

Central European Forum
for Migration Research

Środkowoeuropejskie Forum
Badań Migracyjnych

Scenariusze zmian migracji międzynarodowych dla 27 krajów europejskich na lata 2002–2052

Jakub Bijak, Marek Kupiszewski, Anna Kicinger

Środkowoeuropejskie Forum Badań Migracyjnych

Konferencja „Perspektywy demograficzne Europy”

Instytut Statystyki i Demografii SGH, ŚFBM oraz IOM Warsaw

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, 19 października 2005

Plan prezentacji

1. Swobodny przepływ pracowników w Europie: *status quo* i oczekiwania na przyszłość
2. Migracje w Europie po rozszerzeniu UE
 - Trzy scenariusze migracji: założenia
 - Kwantyfikacja założeń
3. Scenariusze migracji netto spoza Unii Europejskiej
 - Trzy scenariusze migracji: założenia
 - Kwantyfikacja założeń
4. Podsumowanie i wnioski

Swobodny przepływ pracowników w Europie

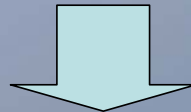
PODSTAWY PRAWNE:

- Wspólnotowe uregulowania dot. swobody przepływu osób;
- Europejski Obszar Gospodarczy (Norwegia, Islandia, Liechtenstein);
- Umowy bilateralne między UE a Szwajcarią;
- Traktat o Przystąpieniu do Unii Europejskiej Republiki Czeskiej, Estonii, Cypru, Łotwy, Litwy, Węgier, Malty, Polski, Słowenii i Słowacji (2003 r.);
- Traktat dotyczący przystąpienia Republiki Bułgarii i Rumunii do Unii Europejskiej (2005 r.);

Swobodny przepływ pracowników w Europie

ROZSZERZENIE 2004 i 2007

OKRESY PRZEJŚCIOWE

w zakresie swobody przepływu osób

Formuła 2 + 3 + 2 zgodnie z Aktem o
przystąpieniu (2003) i (2005)

Swobodny przepływ pracowników w Europie

Główne zapisy dotyczące okresów przejściowych:

- Decyzja pozostawiona państwom
- Formuła 2 + 3 + 2
- Zakres stosowania ograniczeń: PRACOWNICY
- Zakres stosowania ograniczeń: 8 z 10 nowych państw
- Zasada wzajemności
- „Standstill clause”
- Możliwość wycofania się
- Zasada preferencji

Swobodny przepływ pracowników w Europie

Efekty okresów przejściowych:

- Zróżnicowanie sytuacji prawnej w poszczególnych krajach europejskich
- Współistnienie krajowych i wspólnotowych uregulowań prawnych dot. swobody przepływu osób
- „Efekt domina” i zamknięcie większości rynków „starej Unii” na pracowników z nowych państw

Swobodny przepływ pracowników w Europie

Przewidywane scenariusze otwarcia rynków pracy
państw UE-15 oraz Norwegii i Szwajcarii:

2004

Irlandia, Szwecja, Wielka
Brytania

2006

Belgia, Holandia,
Luksemburg, Dania,
Finlandia, Norwegia

Swobodny przepływ pracowników w Europie

Przewidywane scenariusze otwarcia rynków pracy państw UE-15 oraz Norwegii i Szwajcarii:

2009

Francja, Grecja, Hiszpania,
Portugalia, Włochy

2011

Niemcy, Austria

2014

Szwajcaria (umowy dwustronne)

Swobodny przepływ pracowników w Europie

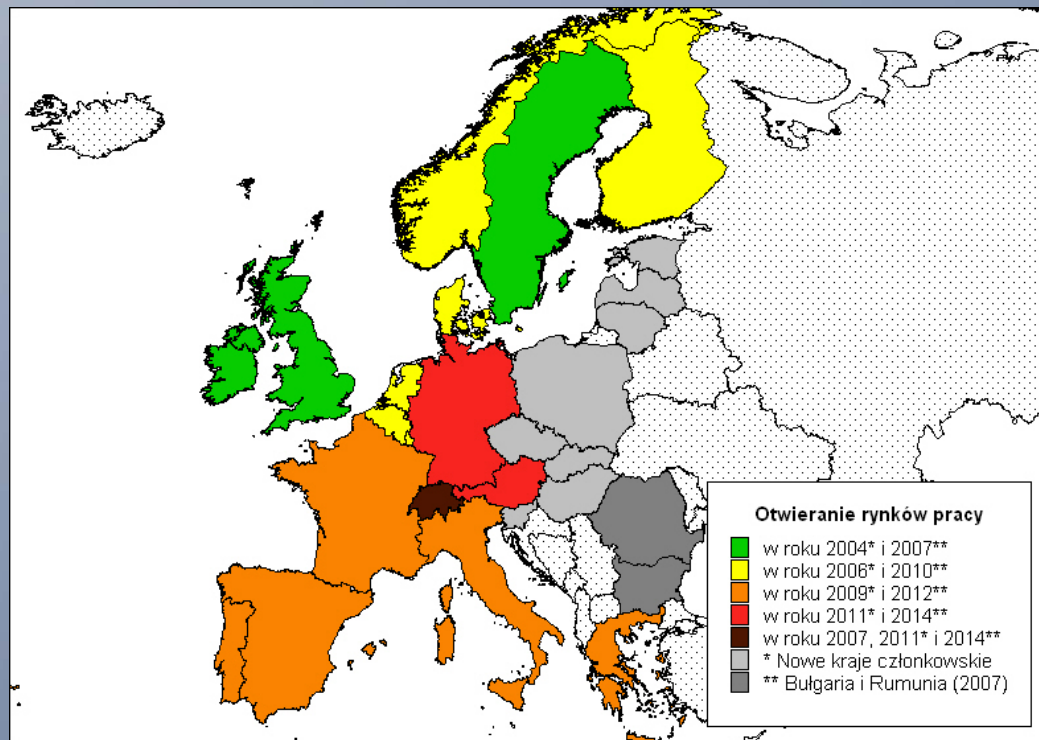
Przewidywane scenariusze otwarcia rynków pracy
państw UE-15 oraz Norwegii i Szwajcarii:

Zasada wzajemności → Zastosowana tylko
przez Polskę, Węgry,
Słowenię

Bułgaria → 2007 → Przesunięcie
Rumunia scenariuszy
otwarcia o 3 lata

Swobodny przepływ pracowników w Europie

Otwieranie się rynków pracy krajów Europy Zachodniej

Migracje w Europie po rozszerzeniu UE

- Przedmiot analizy: osiedleńcze migracje rejestrowane
- W latach 1992-2003 dużo prac badawczych (głównie w Niemczech i Austrii) poświęconych próbom prognozy migracji poakcesyjnych
- Krytyka istniejących opracowań:
 - przewidywania wielkości migracji z ośmiu środkowo-europejskich krajów akcesyjnych do UE-15 od 140 tys. do ponad miliona osób rocznie
 - brak kompleksowych prognoz migracji do krajów akcesyjnych oraz ruchów ludności pomiędzy nimi
 - koncentracja wyłącznie na ekonomicznych determinantach migracji

Migracje w Europie po rozszerzeniu UE

- Trzy warianty prognozy
 - *podstawowy*: stabilny wzrost gospodarczy, postępy procesów integracyjnych w Europie, zbieżność poziomów życia, ogólny wzrost mobilności
 - *wysoki*: szybki wzrost gospodarczy i niwelowanie różnic w poziomie życia, znaczący wzrost mobilności
 - *niski*: stagnacja ekonomiczna, utrzymujące się rozbieżności między Wschodem a Zachodem, wysoka presja migracyjna
- Dane wyjściowe za 2002 rok
 - Źródła: Rada Europy (2003), Eurostat - NewCronos
 - Macierz przepływów migracyjnych (O-D), szacowanych jako większe z liczb podawanych przez kraje pochodzenia migrantów i kraje docelowe (por. Kupiszewski 2002)
 - Struktury według wieku: dane niemieckie przyjęte jako wzorcowe, z wyjątkiem migracji na południe Europy

Migracje w Europie po rozszerzeniu UE

- Podstawowe składniki prognozowanej wielkości migracji między krajami europejskimi:
 - Trend, charakteryzujący się ogólnym wzrostem mobilności w trzech wariantach (niski: stała mobilność, podstawowy: wzrost o 0,5% rocznie, wysoki: wzrost o 1% rocznie)
 - Zaburzenia trendu wynikające z otwierania kolejnych rynków pracy według schematu 0 – 2 – 5 – 7 lat.
- Trzy okresy rozwoju przepływów migracyjnych:
 - *Okres przedakcesyjny*: kontynuacja trendów z przeszłości
 - *Okres poakcesyjny*: krótkotrwałe wzrosty przepływów migracyjnych, zwłaszcza do Europy Zachodniej, wywołany przez otwieranie się nowych rynków pracy
 - *Długookresowa stabilizacja*: powrót do trendu

Migracje w Europie: kwantyfikacja założeń

- Podział badanych krajów na trzy grupy:
 - Europa Zachodnia (UE-15 + Norwegia i Szwajcaria)
 - Europa Środkowa (8 nowych krajów członkowskich)
 - Europa Południowo-Wschodnia (Bułgaria i Rumunia)
- 9 scenariuszy dla przepływów między grupami (a nie dla wszystkich 702 par krajów)
- Prognozowana wartość migracji: iloczyn trendu dla danego wariantu projekcji przez czynnik wzrostu po otwarciu rynków pracy:
 - Ustalony dla danej pary grup krajów dla każdego z wariantów
 - Malejący według krzywej logistycznej aż do powrotu do trendu

Z \ Do

Europa Zachodnia

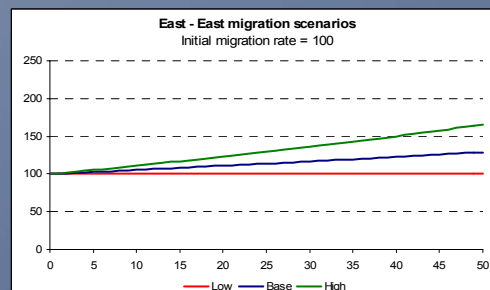
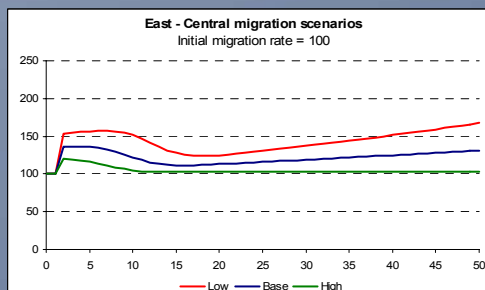
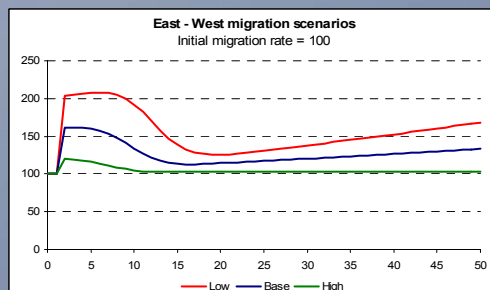
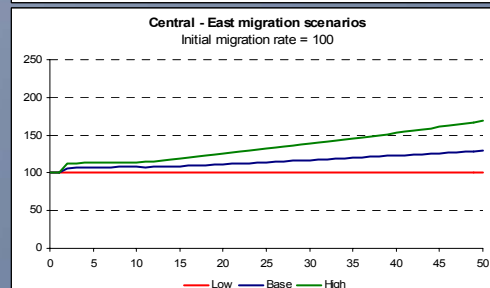
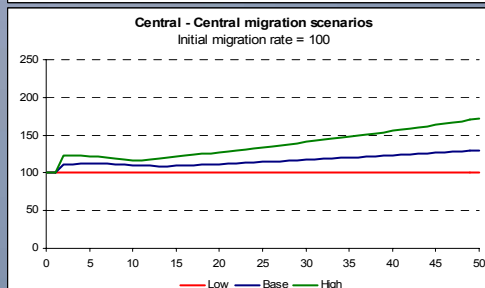
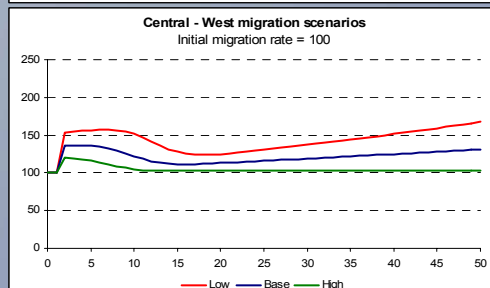
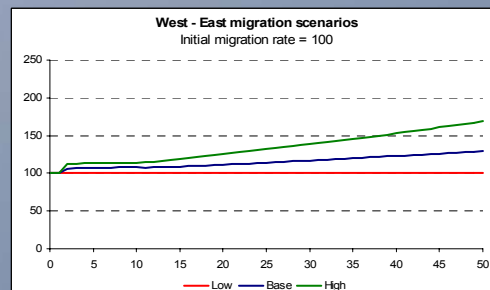
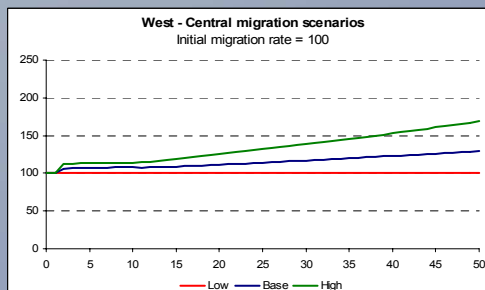
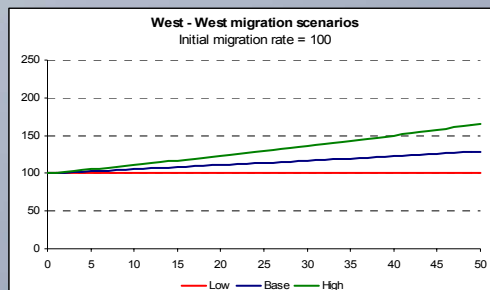
Europa Środkowa

Europa Pd.-Wsch.

Europa Zachodnia

Europa Środkowa

Europa Pd.-Wsch.

Migracje netto spoza UE

- Determinanty migracji - rozwój społeczno-ekonomiczny i sytuacja polityczna w skali globalnej, w szczególności:
 - Na obrzeżach rozszerzonej UE (WNP, b. Jugosławia, Turcja, Afryka Pn.), potencjalne przyszłe rozszerzanie Unii
 - W krajach rozwijających się (Chiny, Azja Pd.-Wsch., Afryka, Ameryka Łacińska) – rola sieci migracyjnych w Europie
- Trzy warianty prognozy
 - *podstawowy*: stabilny wzrost gospodarczy i wzrost mobilności w skali globalnej, umiarkowane restrykcyjne polityki migracyjne
 - *wysoki*: szybki wzrost gospodarczy i wzrost mobilności na świecie, duże zapotrzebowanie na siłę roboczą w Europie, względnie liberalne polityki migracyjne
 - *niski*: stagnacja ekonomiczna na świecie, restrykcyjne ograniczenia napływu siły roboczej do Europy

Migracje netto spoza UE: wartości docelowe

Docelowe współczynniki (2052) na 1,000 ludności wyściowej

Lp.	Grupa	Kraje	Wariant niski	Wariant podstawowy	Wariant wysoki
1	Wschód	BG, RO	0,0	+ 1,0	+ 2,0
2	Centrum	EE, LT, LV, PL, SK	+ 0,25	+ 1,5	+ 3,0
3	Północ	DK, FI, NO, SE	+ 0,5	+ 2,0	+ 4,0
4	Zachód	AT, BE, CH, CZ, DE, FR, HU, IE, LU, NL, UK	+ 1,0	+ 2,5	+ 5,0
5	Południe	ES, GR, IT, PT, SI	+ 1,5	+ 3,0	+ 6,0

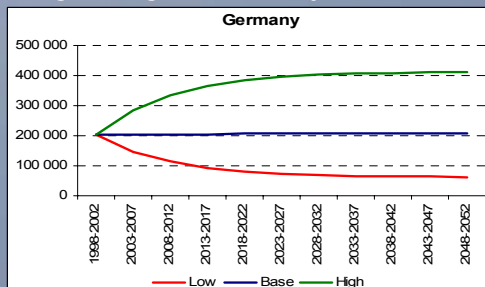
Grupowanie według de Beer, van Wissen (1999), modyfikacje zaznaczone na żółto

Migracje netto spoza UE: kwantyfikacja założeń

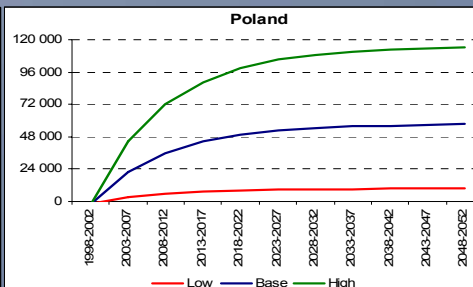
- Wartości docelowe migracji netto spoza UE obliczane na podstawie współczynników założonych dla grup
- Wartości wyjściowe migracji netto spoza UE (NM_{2002}) połączone z docelowymi (NM_{2052}) za pomocą funkcji wykładniczej, stabilizującej się na końcu projekcji:

$$NM_t = NM_{2052} + (NM_{2002} - NM_{2052}) * \exp(-0,1 * (t - 2002))$$

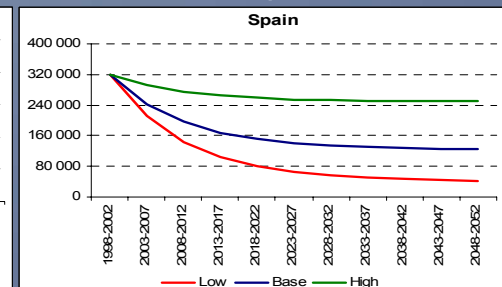
Przykłady: Niemcy

Polska

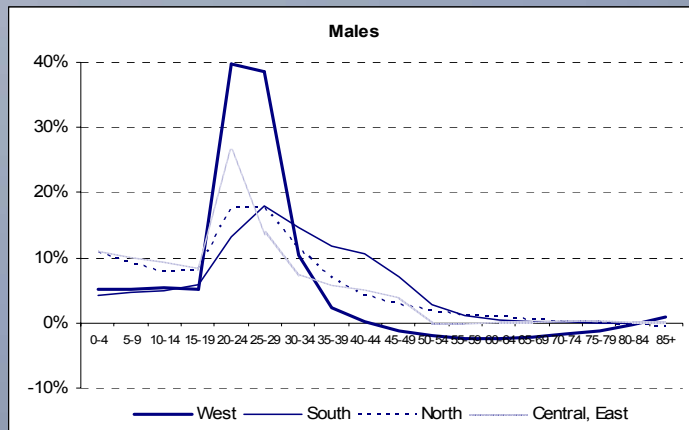
Hiszpania

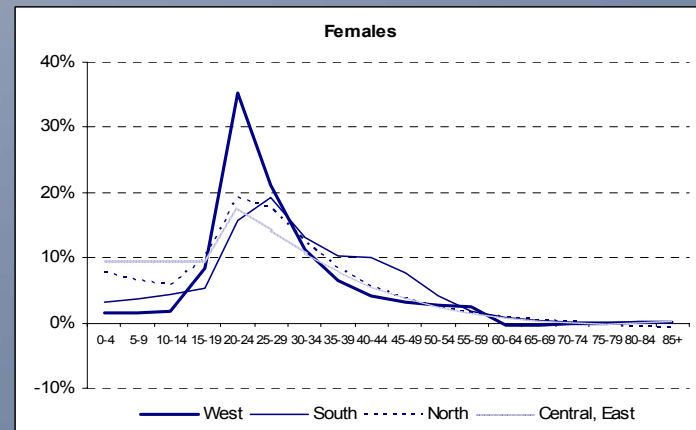
Migracje netto spoza UE: kwantyfikacja założeń

Struktury wieku dla migracji netto (wartości względne)

Mężczyźni

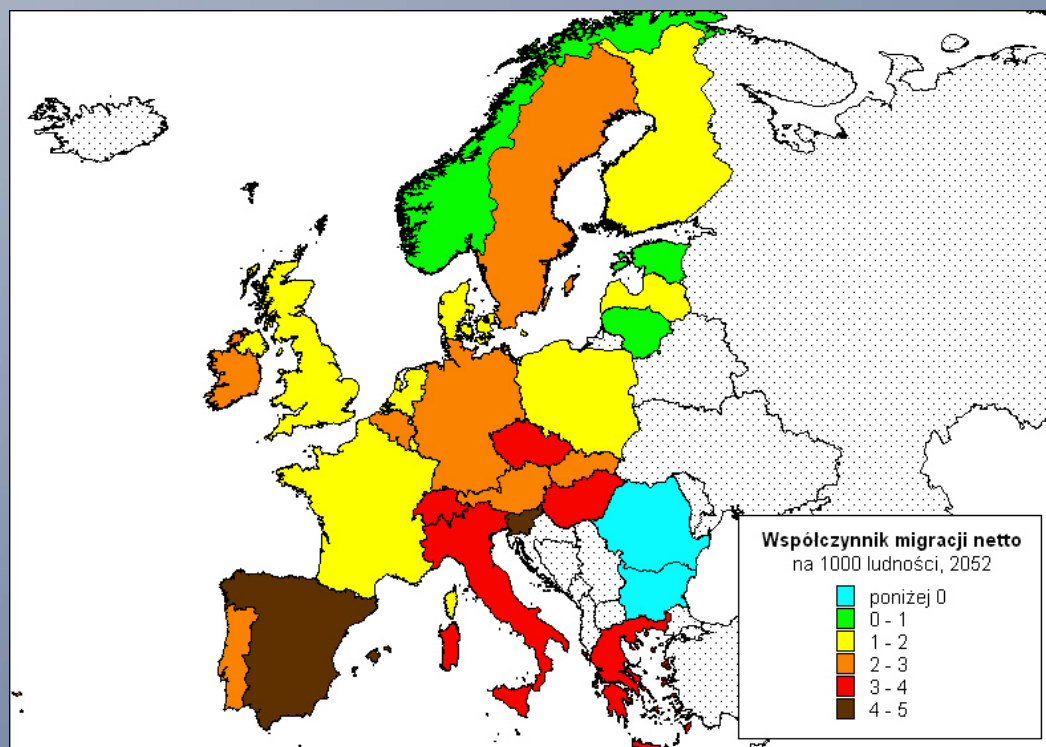

Kobiety

Migracje netto łącznie: wartości docelowe

Współczynniki na 1,000 ludności wyliczonej z modelu (2052)

Podsumowanie i wnioski

- W świetle tych założeń, w scenariuszu podstawowym wszystkie nowe kraje członkowskie UE, z wyjątkiem Bułgarii i Rumunii staną się krajami napływu migracyjnego najpóźniej do 2020 roku
- Sądzymy, że post-akcesyjna fala migracji z krajów Europy Środkowo-Wschodniej do Europy Zachodniej będzie umiarkowanej wielkości i raczej krótkotrwała
- W dłuższym okresie oczekujemy stabilizacji migracji wewnątrz-europejskich oraz zwiększenia napływu spoza badanych 27 krajów